

1. Obiekt

919/3

KAPLICA DWORSKA
w zespole dworsko - parkowym

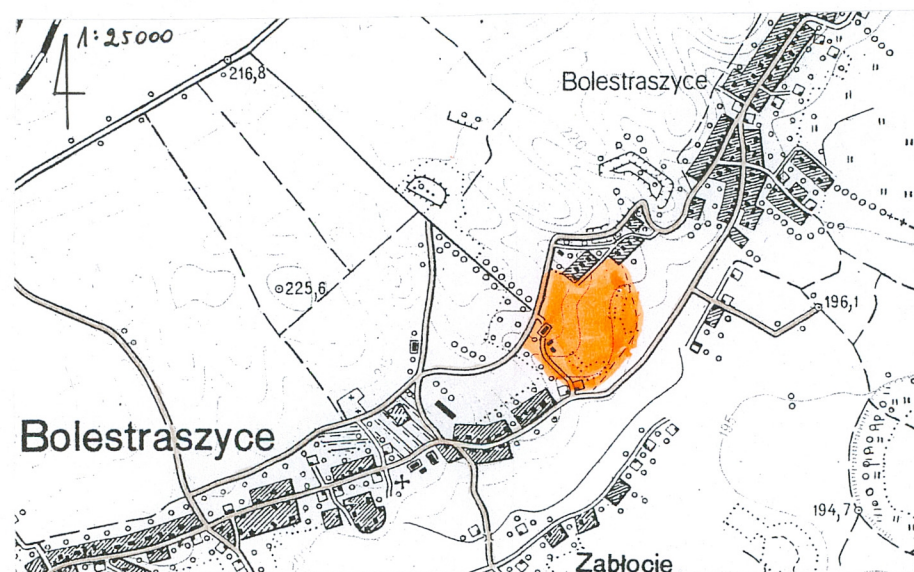
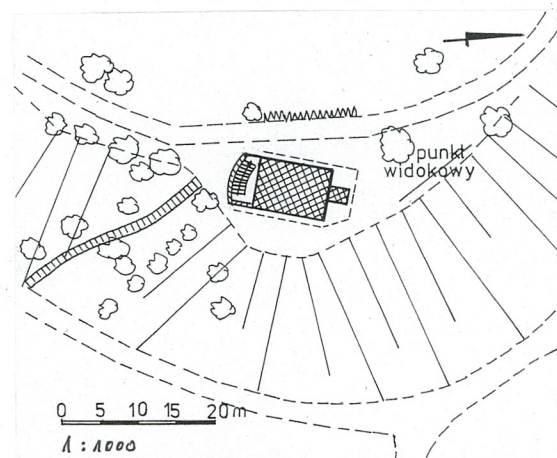
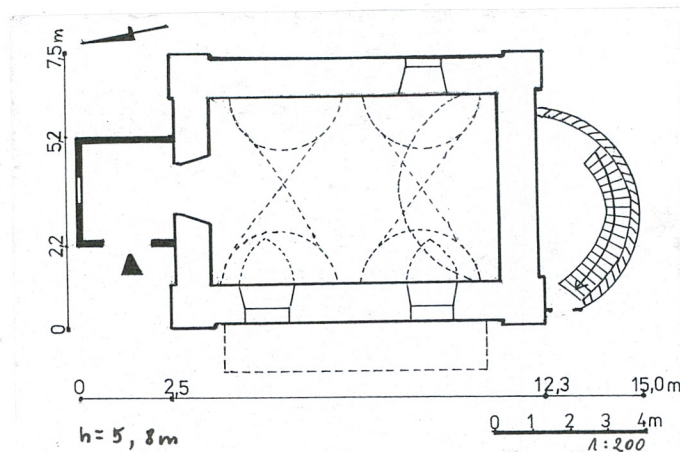
2. Czas powstania

XVI/XVII
ok. 1870 r.

3. Miejscowość

BOLESTRASZYCE

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres; 37-722 Bolestraszyce

Nr hipoteczny; dz. nr 906/2

5. Przynależność administracyjna

województwo **Podkarpackie**

gmina **Żurawica**

PRZEMYSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1.VI.1975

województwo **rzeszowskie**

powiat **przemyski**

8. Właściciel i jego adres

Skarb Państwa

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
p.w. Narodzenia NMP
w Bolestraszcach

10. Rejestr zabytków

Nr rej. **A-344**, data: **21.01.1969**

A-8615

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Budynek kaplicy jest elementem założenia dworsko – parkowego w Bolestraszcach (historia zespołu patrz karta: Zespół dworsko – parkowy – dwór). Datowany jest na XVI/XVII wiek i jest pozostałością dawnego założenia obronnego Świętopełków Bolestraszyckich - zapewne **dworu obronnego**. W jego strukturze wyodrębniają się dwie fazy budowlane - wcześniejszą jest zachowana struktura kaplicy wraz ze sklepioną kolebką z lunetami piwnicą, późniejszą (ale też powstałą na przestrzeni XVI/XVII w.) jest korytarz piwniczny wychodzący w kierunku północno – zachodnim poza obręb budynku (wydrążony w lessie korytarz prowadzący w kierunku skarpy wg świadectw mieszkańców Bolestraszc pochodzący z czasów II wojny św.).

Teza wskazująca na pierwotną funkcję kaplicy jako dworu obronnego ma swe uzasadnienie w jej usytuowaniu w najbardziej obronnym punkcie założenia – na skarpie, przy której w owym czasie płynęła rzeka. Rozbudowany system piwnic wychodzący poza zasięg budynku może wskazywać na jego pierwotnie bardziej rozbudowaną bryłę ze skrzydłem północnym. Wzmianki historyczne z drugiej ćwierci XVII w. mówią, iż dwór był murowany, posiadał sklepienie piwnice i „mobilier” w drugim pokoju.

Przekształcenie relikwii dawnego dworu obronnego w kaplicę dokonała ok. **1870 r.** Julia Michałowska, wdowa po Piotrze Michałowskim. W 1890 r. jej syn Stanisław Michałowski wykonał remont kaplicy, o czym świadczy data 1890 widniejąca na kapitule jednego z pilastrów jeszcze w latach 60. XX w. Przeprowadzono „regotyzację” budynku poprzez wprowadzenie w elewacji zachodniej ostrołukowych okien. Zapewne wtedy też oszalowano szczyty kaplicy - analogicznie jak we dworze. Pod nimi widoczny jest pierwotny gzyms ramowej dekoracji elewacji. W okresie międzywojennym do kaplicy dostawiono drewnianą wieżyczkę z sygnaturką, a dach pokryto dachówką (według przekazów mieszkańców pochodząca z remontowanego wówczas kościoła w Żurawicy). W latach 70. XX w. wykonano remont elewacji.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

KAPLICA DWORSKA

Sytuacja: usytuowana wolnostojąco we wschodniej części założenia, na skraju stromo opadającej w kierunku wschodnim skarpy, wśród parku, w pobliżu punktu widokowego na rozciągające się poniżej stawy i ogrody. Od dołu prowadzą do niej usytuowane na skarpie terenowe schody. Frontem zwrócona na północ. Przy elewacji pod usytuowane schody do piwnicy.

Materiał, konstrukcja, technika: zbudowana z cegły, otynkowana, wieża drewniana; sklepienie parteru i piwnic kolebkowe z lunetami, w przedsionku strop płaski, drewniany; więźba dachowa drewniana; dach kryty dachówką zakładkową, wieżyczka blachą; posadzki – w nawie cegła klinkierowa, w piwnicy glinobitka; schody – do piwnicy schody zewnętrzne, jednobiegowe, ceglane; stolarka – drzwi drewniane dwuskrzydłowe płycinowe, w profilowanych opaskach, zawieszone na kutyk zawiasach (tzw. krukach), do przedsionka wieży z ozdobną kolumnką; okna – pojedyncze drewniane, ościeżnicowe, dwa ostrołukowe, jedno prostokątne, 8- kwaterowe, w wieży okna krosnowe zamknięte łukiem odcinkowym.

Rzut: na planie prostokąta z przystawioną od północy prostokątną wieżą, w przyziemiu której przedsionek, z którego wejście do jednoprzestrzennego wnętrza - sklepionego, oświetlonego trzema oknami.

Bryła: kaplica o zwartej bryle nakrytej dachem dwuspadowym, podpiwniczona, z dostawioną od północy prostokątną wieżą nakrytą dachem namiotowym, ponad którym sygnaturka zwieńczona krzyżem. Poza obrys budynku wychodzi w kierunku północno – zachodnim sklepiony korytarz piwniczny.

Elewacje: na poziomie I kondygnacji wszystkie tynkowane z narożami opiętymi gładkimi pilastrami. Szczyty szalowane deskami o ozdobnych zakończeniach. Elewacje boczne zwieńczone wydatnymi, profilowanymi gzymsami pod okapem dachu - zachodnia z dwoma ostrołukowymi oknami, wschodnia jednoosiowa z oknem prostokątnym. Wieża dwukondygnacyjna, oszalowana deskami, I kondygnacja oddzielona od wyższej odsadzką krytą blaszanym daszkiem. W ścianie zachodniej wejście do przedsionka, w jego ścianie północnej okno zwieńczone odcinkowo.

Wnętrze i wyposażenie: wnętrza jednoprzestrzenne, sklepienie. Pod tynkiem zachowana wcześniejsza warstwa malarska, na sklepieniu kamienny ozdobny zwornik. Zachowane stare ławki, okna i drzwi.

Instalacje: elektryczna.

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 200 m³</p>	<p>15. .Powierzchnia użytkowa</p> <p>pow. zabud. – 82 m²</p> <p>pow. użyt. – ok. 44 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie użytkowe</p> <p>kultowe – kaplica dworska</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kultowe</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>pocz. lat 70. XX w. – remont przeprowadzony przez Parafię Rzymskokatolicką w Żurawicy. Wykonano remont elewacji, w trakcie którego m.in. usunięto bonie na pilastrach, a także boniowane opaski wokół okien. Wykonano prace malarskie wewnątrz i na zewnątrz;</p> <p>połowa lat. 90. XX w. – przeprowadzono prace przy osuszaniu fundamentów i założeniu izolacji przeciwwilgociowej</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan obiektu niezadawalający – mocne zawilgocenie fundamentów i ścian, ubytki więźby dachowej i drewnianych elementów konstrukcyjnych dachu, duże ubytki w pokryciu dachu, zniszczone tynki wewnętrzne i zewnętrzne.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Konieczne przeprowadzenie badan archeologicznych w piwnicach celem stwierdzenia ich pierwotnego zasięgu i datowania; badan na istnienie pierwotnych warstw malarskich we wnętrzu.</p> <p>Konieczny remont kapitalny, który powinien zachować istniejącą bryłę kaplicy z odtworzeniem elementów zatartych - przywrócenie boniowania pilastrów narożnych i ich głowic, przywrócenie boniowanych opasek wokół otworów, rekonstrukcja zniszczonych fragmentów gzymsów.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

Archiwum Państwowe w Przemyśle, Zespół Geodezyjno – Kartograficzny –
Mapa katastralna Bolestraszczyk, 1852.

22. Bibliografia

Roman Aftanazy, Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej.
Województwo Ruskie. Ziemia Przemyska i Sanocka, T.8, Ossolineum 1996

Jadwiga Czerepińska, Zespół dworsko – parkowy w Bolestraszczykach.
Dokumentacja naukowo – historyczna, PKZ Lublin 1976 (mps w zb. WUOZ
w Przemyśle)

J. Piórecki, Zabytkowe ogrody i parki województwa przemyskiego, Rzeszów 1989

Karty ewidencyjne (zielone) dworu, kaplicy i pawilonu ogrodowego w
Bolestraszczykach opr. J. i A. Czerepińscy (zb. arch. WUOZ w Przemyśle)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne:

Informacje odnośnie całego założenia w Bolestraszczykach zawiera karta:
Zespół dworsko – parkowy – dwór.

25. Opracował:

tekst: wrzesień - październik 2005 r.

plany, rysunki : październik 2005 r.

zdjęcia fotograf.: maj - październik 2005 r.

miejsce przechowania negatywów: w posiadaniu autora karty

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

nr 1 - zdjęcia

1. Miejscowość:

BOLESTRASZYCE

2. Obiekt:

**KAPLICA DWORSKA
w zespole dworsko - parkowym**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

Zdjęcia:

1. Widok ogólny od północy
2. Wieża
3. Widok na elewację tylną (pd)
4. Elewacja wschodnia (widok od pn)
5. Wnętrze – widok od wejścia na ołtarz
6. Wnętrze – widok na drzwi wejściowe
7. Drzwi wejściowe z przedsionka do kaplicy
8. Okno w elewacji wschodniej
9. Zwornik na sklepieniu
10. Piwnica – widok od wejścia na ścianę pn
11. Piwnica – widok na ścianę pd
12. Piwnica – widok na ścianę zachodnią z lunetami
13. Piwnica – korytarz wychodzący poza zasięg kaplicy w kierunku pn-zach.

2)

3)

4)

5)

6)

Wkładkę założył: październik 2005 r.
Miejsce przechowywania negatywów: w posiadaniu autora karty

7/

8/

10/

13/

9/

11/

12/